

Економіка

УДК 658.5:330.131.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15844665>

**Методика оцінювання результативності формування виробничого
потенціалу підприємств**

Полішко Ярослав Анатолійович,

аспірант, кафедра економіки і права, Інститут економіки і управління,

Національний університет харчових технологій,

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-1464-6179>

Прийнято: 26.06.2025 | Опубліковано: 09.07.2025

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення ефективності управління ресурсами підприємства в умовах економічної невизначеності, технологічних змін та посилення ринкової конкуренції. **Метою статті** є обґрунтування теоретико-методичних основ та практичних підходів до оцінювання результативності формування виробничого потенціалу підприємств. **Методи:** аналізу наукової літератури – для дослідження поточного стану проблеми; узагальнення та систематизації – для структурованого представлення результатів дослідження. **Результати.** Встановлено, що сучасні методи оцінювання результативності формування виробничого потенціалу підприємств відрізняються за глибиною аналізу, ступенем складності та адаптованості до конкретних галузей і типів підприємств. У дослідженні схарактеризовано інтегральний, функціональний, економетричний та експертний підходи, окреслено їх методологічні особливості, критерії, що застосовуються, та показники ефективності. Проведений порівняльний аналіз дозволив виявити

*переваги та обмеження кожної групи методів та обґрунтувати доцільність їх комбінованого застосування залежно від контексту діяльності підприємства. Зокрема, встановлено, що інтегральні методи дають змогу здійснити загальне оцінювання, тоді як економетричний та функціональний підходи забезпечують більш детальне розуміння внутрішньої динаміки виробничих систем. Аналіз практичних аспектів застосування методики оцінювання результативності формування виробничого потенціалу підприємств у різних секторах економіки виявив значні відмінності у виборі та інтерпретації показників, які необхідно враховувати під час оцінювання. Обґрунтовано, що універсальна методологія оцінювання результативності формування виробничого потенціалу підприємств є неефективною, а її альтернативою є використання адаптивних моделей оцінювання виробничого потенціалу, які враховують галузеві фактори, рівень діджиталізації та доступність аналітичних даних. У **висновках** зазначено про необхідність модернізації методів оцінювання результативності формування виробничого потенціалу підприємств відповідно до сучасних тенденцій сталого розвитку, інноваційної економіки та управління, заснованого на даних. Запропоновані рекомендації спрямовані на підвищення точності, об'єктивності й аналітичної цінності оцінок ефективності діяльності підприємств, що своєю чергою сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень і зміцненню їх стратегічного потенціалу.*

Ключові слова: індикатори продуктивності, методи оцінювання, виробничі ресурси, економічна діагностика, управлінська ефективність, стратегічне планування.

Methodology for evaluating the effectiveness of forming the production potential of enterprises

Yaroslav Polishko,

Postgraduate, Department of Economics and Law, Institute of Economics and Management, National University of Food Technologies,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0003-1464-6179>

Abstract. *The relevance of this study stems from the need to enhance the efficiency of enterprise resource management in the face of economic uncertainty, technological change, and intensified market competition. **The purpose** of the article is to substantiate the theoretical and methodological foundations and practical approaches to assessing the effectiveness of the formation of enterprises' production potential. **Methods:** analysis of scientific literature – to examine the current state of the problem; generalization and systematization – to present the research results in a structured manner. **Results.** The study found that existing methods for assessing the effectiveness of forming production potential vary in terms of analytical depth, complexity, and adaptability to specific industries and types of enterprises. The research characterizes integral, functional, econometric, and expert approaches, outlining their methodological features, applicable criteria, and performance indicators. A comparative analysis revealed the strengths and limitations of each method group and justified the feasibility of their combined application, depending on the enterprise's operational context. In particular, it was found that integral methods allow for a general assessment, while econometric and functional approaches provide a more detailed understanding of the internal dynamics of production systems. The analysis of practical aspects of applying the methodology for assessing the effectiveness of production potential formation across various economic sectors revealed significant differences in the selection and interpretation*

*of indicators, which must be considered during evaluation. It is substantiated that a universal methodology for assessing production potential is ineffective, and an alternative lies in the use of adaptive assessment models that take into account industry-specific factors, the level of digitalization, and the availability of analytical data. **The conclusions** emphasize the need to modernize methods for evaluating the effectiveness of forming production potential in light of current trends in sustainable development, the innovation economy and data-driven management. The proposed recommendations aim to enhance the accuracy, objectivity, and analytical value of enterprise performance evaluations, thereby supporting more informed managerial decision-making and strengthening the strategic potential of enterprises.*

Keywords: *performance indicators, assessment methods, production resources, economic diagnostics, managerial efficiency, strategic planning.*

Постановка проблеми. В умовах економічної нестабільності, технологічних трансформацій та все більшої глобальної конкуренції перед суб'єктами господарювання постає питання забезпечення сталого зростання шляхом ефективного формування та використання внутрішніх ресурсів. Одним із найважливіших аспектів стратегічного розвитку є вміння правильно оцінити, наскільки ефективно сформовано та реалізовано виробничий потенціал. Незважаючи на наявність численних теоретичних розробок у сфері управління ресурсами, існують невідповідності в уніфікованих та адаптованих методичних підходах, які б адекватно відображали специфічні умови підприємств різних галузей залежно від їх розмірів і стадій розвитку. Багато підприємств досі використовують розрізнені, застарілі або занадто узагальнені методи оцінювання виробничого потенціалу, які істотно обмежують ефективність прийняття управлінських рішень і виявлення реальних резервів підвищення ефективності діяльності [1; 2].

Актуальність розроблення комплексної та практично орієнтованої методології оцінювання ефективності формування виробничого потенціалу зумовлена необхідністю підвищення конкурентоспроможності національних економік. В умовах, коли технологічні інновації, раціональне використання ресурсів та організаційна гнучкість стають ключовими факторами успіху бізнес-процесів, наявність надійної системи вимірювання ефективності розвитку виробничого потенціалу стає необхідною передумовою для своєчасної адаптації та стратегічного планування виробничої діяльності підприємств. Особливо актуальним це питання є в перехідних та посткризових економіках, де підприємствам доводиться працювати з обмеженими ресурсами в умовах невизначеності зовнішніх умов. Тому розроблення та впровадження вдосконаленого методичного інструментарію оцінювання ефективності виробничої діяльності має важливе наукове та практичне значення, що дозволяє підприємствам не лише оцінити свій поточний стан, а й сформувати фундамент для зростання та модернізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних публікацій свідчить про зростання наукового інтересу до різних аспектів оцінювання ефективності формування виробничого потенціалу підприємств. У дослідженні А. Ю. Погребняка та К. А. Кліща [3] розглянуто інтеграцію наукових підходів до оцінювання ефективності використання виробничого потенціалу як чинника підвищення економічної безпеки підприємства. Автори наголошують на необхідності поєднання кількісних і якісних параметрів оцінювання, а також на стратегічному аспекті управління потенціалом. П. В. Гудзь., І. А. Нечаєва та В. В. Єськов [4] акцентують увагу на інструментарії розроблення програм управління виробничим потенціалом промислових підприємств, наголошуючи на поетапному впровадженні таких програм і необхідності адаптації методів до особливостей конкретного підприємства.

Дослідження О. С. Другової та В. І. Яковлєва [5] присвячено науково-методичному забезпеченню інтегральної оцінки рівня виробничого потенціалу з огляду на потреби стратегічного розвитку підприємств. Автори пропонують модель оцінювання на основі системи узагальнених показників, що охоплюють ресурсний, технічний та організаційний компоненти. Д. Ф. Черкасов [6] у своїй роботі систематизує сучасні підходи до формування потенціалу виробничих підприємств і підкреслює роль інновацій та адаптивності в умовах постійних змін зовнішнього середовища. Автор також звертає увагу на необхідність поєднання традиційних ресурсних підходів із динамічними стратегічними моделями.

О. Т. Левандівський, І. Ф. Баланюк, П. Є. Матковський, В. В. Мацьків [7] розглядають ресурсний потенціал у контексті інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств, зосереджуючись на особливостях галузі. У статті проаналізовано джерела інвестування, рівень матеріально-технічного забезпечення та механізми мобілізації ресурсів як складники формування потенціалу підприємств. У роботі О. Скічка [8] подано процесне моделювання управління виробничим потенціалом, що передбачає застосування інструментів бізнес-процесного аналізу для оцінювання ефективності управлінських рішень. Науковець обґрунтовує переваги використання процесного підходу для оптимізації управління ресурсами та підвищення загальної результативності функціонування підприємства.

У статті Ю. Карася [9] здійснено спробу уточнення теоретичного змісту поняття «виробничий потенціал» аграрного підприємства. Автор наголошує, що ця категорія має багатокомпонентну структуру та вимагає системного підходу до її дослідження. Особливу увагу приділено інтеграції економічних, організаційних та ресурсних складників потенціалу в єдину функціональну систему.

Дослідження О. Красноруцького, Т. Маренич і Г. Прусової [10] присвячено уточненню меж і змістового наповнення низки економічних категорій, зокрема: «потенціал підприємства», «ресурсний потенціал», «виробничий потенціал», «економічний потенціал». У публікації проведено системний аналіз співвідношення цих понять, що дозволяє науково обґрунтовано визначити місце і роль виробничого потенціалу в загальній структурі підприємства.

У статті А. Завербного [11] розкрито проблеми та перспективи застосування бенчмаркінгу в діяльності підприємств. Автор указує на те, що бенчмаркінг є ефективним інструментом у процесі оцінювання та підвищення рівня конкурентоспроможності виробничого потенціалу, акцентуючи на ролі порівняльного аналізу кращих практик як способу виявлення вузьких місць у формуванні й реалізації потенціалу підприємств.

Хоча статтю О. Коростіна [12] присвячено дослідженню методів оптимізації продуктивності в розподілених комп'ютерних системах, її методологічні підходи мають евристичне значення і для аналізу виробничих систем підприємств. Зокрема, йдеться про використання комплексних моделей для оцінювання ефективності функціонування складних систем, що працюють в умовах високого навантаження. Застосування аналогічних методів у промисловому виробництві може стати основою для створення адаптивних моделей оцінювання ефективності формування виробничого потенціалу, особливо за умов нестабільного зовнішнього середовища.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У науковій літературі питання оцінювання виробничого потенціалу розглядаються переважно з позицій ресурсного наповнення або технічної оснащеності, при цьому питання результативності його формування є маловивченими. Не досить дослідженими залишаються також аспекти адаптації методичних підходів до галузевої специфіки підприємств та

інтеграції кількісних і якісних критеріїв оцінювання. Наявні підходи часто не враховують вплив таких сучасних викликів, як цифровізація, динамічні зміни ринкового середовища та сталий розвиток.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідження теоретико-методичних аспектів та практичних підходів до оцінювання результативності формування виробничого потенціалу підприємств.

Відповідно до мети було поставлено такі завдання: уточнити зміст поняття «виробничий потенціал» та визначити його ключові структурні компоненти; здійснити критичний огляд сучасних методичних підходів до оцінювання результативності його формування; проаналізувати особливості практичного застосування методів оцінювання виробничої діяльності на підприємствах різних галузей; сформулювати рекомендації щодо вдосконалення методології оцінювання в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичні основи формування виробничого потенціалу підприємства є важливим напрямом сучасних економічних досліджень, оскільки вони створюють концептуально-методологічне підґрунтя для оцінювання внутрішніх можливостей підприємств та забезпечення їх довгострокової конкурентоспроможності. Поняття «виробничий потенціал» у науковій літературі трактується по-різному, що відображає його багатоаспектність і динаміку. У загальному сенсі під ним розуміють сукупність усіх виробничих ресурсів, які це підприємство може використати для досягнення своїх економічних цілей, ураховуючи як поточний стан забезпеченості ресурсами, так і можливості їх розвитку та ефективного використання.

У класичному економічному трактуванні виробничий потенціал передусім асоціюється з матеріально-технічними ресурсами, як-от обладнання, технології, будівлі та інші основні фонди, які в сукупності

зумовлюють спроможність підприємства виробляти продукцію. Багато науковців наголошують на необхідності розглядати виробничий потенціал не лише як статичну сукупність ресурсів, а як системно організовану та функціонально взаємопов'язану сукупність елементів, що відображають здатність підприємства адаптуватися, розвиватися і підвищувати ефективність своєї діяльності в умовах внутрішніх та зовнішніх змін. Тому виробничий потенціал часто розглядається як комплексна категорія, що інтегрує матеріальні, трудові, технологічні, організаційні та інформаційні ресурси, а також здатність підприємства ефективно ними управляти [9].

Структура виробничого потенціалу, як зазначається в багатьох теоретичних дослідженнях, охоплює кілька ключових елементів. По-перше, матеріально-технічний складник передбачає наявність виробничого обладнання, інфраструктури та технологій, які безпосередньо визначають фізичні можливості виробництва. По-друге, трудовий компонент відображає кількісні та якісні характеристики робочої сили, як-от кількість працівників, їх кваліфікація, навички та мотивація. По-третє, організаційно-управлінський складник включає внутрішні системи управління підприємством, організаційну структуру, механізми прийняття рішень, корпоративну культуру. По-четверте, інформаційно-інноваційний складовий компонент включає наявність і використання сучасних інформаційних технологій, доступ до ринкової та технологічної інформації, а також здатність генерувати та впроваджувати інновації. Виділяють також і фінансовий складник виробничого потенціалу, наголошуючи на тому, що наявність фінансових ресурсів та ефективність їх використання мають важливе значення для реалізації виробничих можливостей.

На формування та розвиток виробничого потенціалу підприємства впливає широкий спектр факторів, які можна класифікувати на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх факторів належать стратегічні цілі підприємства,

управлінські рішення, практика розподілу ресурсів, рівень інвестицій в основний та людський капітал, внутрішня інноваційна активність [10, с. 115-116]. Ці фактори визначають, наскільки ефективно підприємство може формувати, підтримувати та розширювати свій виробничий потенціал. Зовнішні фактори охоплюють макроекономічні умови, динаміку ринку, інтенсивність конкуренції, технологічні зміни в галузі, регуляторне середовище та доступ до фінансових ринків. Синергія цих факторів визначає темпи та напрями змін виробничого потенціалу, а також здатність підприємства реагувати на виклики і використовувати можливості зовнішнього середовища.

Теоретичне розуміння основ формування виробничого потенціалу дозволяє розробляти більш ефективні управлінські стратегії, спрямовані на досягнення сталого зростання, оптимізацію використання ресурсів та посилення конкурентних переваг. З теоретичного погляду, виробничий потенціал слід розглядати не просто як сукупність ресурсів, а як динамічну, адаптивну систему, здатну розвиватися під впливом стратегічного управління та умов зовнішнього середовища. Відповідно, комплексний аналіз його складників, їх взаємозв'язків та факторів впливу є необхідним для забезпечення довгострокової ефективності та стійкості підприємства.

Оцінювання ефективності формування виробничого потенціалу займає провідне місце в економічній системі діагностики розвитку підприємства, оскільки дозволяє визначити сильні та слабкі сторони в управлінні ресурсами, виявити внутрішні резерви та обґрунтувати управлінські рішення, спрямовані на підвищення продуктивності та конкурентоспроможності. Методологічні підходи до такого оцінювання ґрунтуються на різних теоретичних засадах – від ресурсного підходу до системного, функціонального та процесного підходів. Різноманітність наявних методів та моделей відображає складність

категорії «виробничий потенціал» і багатофакторність його формування і використання [11, с. 189-190].

Серед найпоширеніших методів оцінювання ефективності формування виробничого потенціалу можна виділити детерміновані моделі, що передбачають розрахунок інтегральних показників, функціональні підходи, що базуються на аналізі співвідношень «витрати-випуск», економетричне моделювання, бенчмаркінг та методи експертних оцінок. Інтегральні методи оцінювання зазвичай передбачають побудову узагальненого індексу, який об'єднує декілька показників, нормалізованих і зважених відповідно до їх значущості. Такий підхід дозволяє проводити комплексний порівняльний аналіз у часі або між підприємствами, але його достовірність значною мірою залежить від обґрунтованості вибраних вагових коефіцієнтів та якості вихідних даних. Функціональний підхід ґрунтується на оцінюванні взаємозв'язку між витратами ресурсів (як-от капітал, праця та матеріали) та отриманими результатами (товарами, послугами або проміжними результатами), часто з використанням коефіцієнтів продуктивності або моделей виробничих функцій. Економетричні підходи застосовуються для моделювання причинно-наслідкових зв'язків між інвестиціями у виробничі потужності й результатами діяльності підприємств, що дозволяє здійснювати прогнозування та аналіз чутливості, хоча ці методи вимагають значних обсягів даних і можуть мати статистичні обмеження.

Бенчмаркінг як порівняльний інструмент використовується для оцінювання відносної ефективності використання ресурсів та розвитку виробничого потенціалу по відношенню до лідерів галузі або конкурентів. Цей метод є ефективним для визначення кращих практик, але не завжди враховує специфіку внутрішнього середовища підприємства. Своєю чергою експертні та якісні методи базуються на опитуваннях та структурованих інтерв'ю з фахівцями, що дозволяє врахувати нематеріальні фактори, як-от організаційна

культура, інноваційний клімат, якість менеджменту. Однак суб'єктивність, притаманна таким методам, обмежує їх відтворюваність і порівнянність [12].

Оцінювання ефективності формування виробничого потенціалу потребує вибору відповідних критеріїв та показників, які відображають результативність, повноту і динамічність розвитку виробничих ресурсів. Серед найбільш поширених показників – ресурсовіддача виробничих фондів, продуктивність праці, випуск продукції на одиницю інвестованого капіталу, рівень інноваційної активності, коефіцієнти використання ресурсів. Ці показники варіюються залежно від специфіки діяльності підприємства, його стратегічних цілей та стадії виробничого циклу. Критерії оцінювання можуть бути як кількісними – темпи зростання, прибутковість, завантаження потужностей, так і якісними, що відображають структурні зміни у виробничій системі або інтеграцію сучасних технологій.

Кожен методичний підхід має свої сильні та слабкі сторони, які необхідно враховувати, вибираючи відповідний інструментарій оцінювання. У таблиці 1 наведено порівняльну характеристику найбільш поширених методичних підходів до оцінювання ефективності формування виробничого потенціалу (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика підходів до оцінювання ефективності формування
виробничого потенціалу підприємств

Підхід	Переваги	Недоліки
Метод інтегрального індексу	Комплексний огляд; дозволяє проводити порівняння в часі або між підприємствами	Чутливий до суб'єктивності зважування; потребує якісних даних
Функціональний (вхід-вихід)	Безпосередньо відображає взаємозв'язок між ресурсами та результатами	Може не враховувати зовнішні фактори; обмежений вибором індикаторів
Економетричне моделювання	Виявляє причинно-наслідкові зв'язки; корисний для прогнозування	Потребує великих наборів даних; складність калібрування моделі

Бенчмаркінг	Виявляє найкращі практики; орієнтований на галузь	Може не враховувати внутрішню специфіку; залежить від наявності даних
Експертне оцінювання	Ураховує якісні та нематеріальні фактори	Суб'єктивний; обмежена відтворюваність

Джерело: [10-12]

Загалом, методологічне варіювання в оцінюванні ефективності формування виробничого потенціалу відображає необхідність ураховувати багатоаспектну природу виробничих систем. Зважений та обґрунтований вибір методів, що поєднує кількісний аналіз з якісними характеристиками, забезпечує більш точне розуміння того, наскільки ефективно підприємства перетворюють свої ресурси на стратегічні результати. З практичної позиції гібридні моделі, які інтегрують кілька методів оцінювання, пропонують найбільшу аналітичну силу, що дозволяє провести цілісну діагностику та розробити науково обґрунтовані рекомендації щодо покращення управління виробничим потенціалом.

Практичне застосування методів оцінювання ефективності формування виробничого потенціалу на підприємствах тісно пов'язане зі специфікою галузей промисловості, масштабами діяльності, технологічною інфраструктурою та зрілістю менеджменту. Незважаючи на те, що теоретико-методологічна база забезпечує основу для оцінювання виробничого потенціалу, її практична реалізація потребує значної адаптації до реалій функціонування підприємств. Різні галузі – промисловість, сільське господарство, енергетика, сфера послуг – мають відмінні операційні моделі, структуру витрат і виробничі цикли, що зумовлює необхідність застосування індивідуальних підходів до оцінювання ефективності формування та використання виробничого потенціалу [13].

На виробничих підприємствах методи оцінювання ефективності зазвичай акцентують увагу на ефективності використання обладнання, обсягах виробництва на одиницю ресурсів, темпах технологічної модернізації та

рівнях продуктивності праці. Ці показники вимірюються з відносно високим ступенем точності завдяки налагодженим системам обліку та інструментам моніторингу виробництва. Наприклад, співвідношення фактичного та запланованого обсягу виробництва, скоригованого на витрати праці та обладнання, може виявити недовикористання потужностей через неефективне планування або простої. На противагу цьому, сільськогосподарські підприємства працюють в умовах високої невизначеності зовнішнього середовища та сезонної мінливості, що впливає на стабільність показників діяльності. Тут методи оцінювання повинні включати коефіцієнти адаптивності та ризику, що враховують коливання врожайності, вплив погодних умов та волатильність ринку. Відповідно до зазначеного вище, ефективність використання ресурсів щодо земле- та водокористування, технологічних ресурсів і робочої сили має критичне значення, а оцінювання ефективності часто ґрунтується на багаторічних середніх показниках і сценарному моделюванні [14, с. 46-49].

У секторі енергетики та комунальних послуг оцінювання ефективності зосереджено на забезпеченні безперервності та надійності виробничих процесів, коефіцієнті використання потужностей та інвестиціях в оновлення інфраструктури. З огляду на капіталомісткість цієї галузі важливими є довгострокові показники, як-от рівень амортизації, рентабельність інвестицій у технічне переоснащення та системні втрати [15, с. 19-21]. Для підприємств, орієнтованих на надання послуг, особливо у сфері логістики, освіти чи інформаційних технологій, нематеріальний характер виробничого потенціалу (наприклад, людський капітал, інтелектуальна власність, цифрова інфраструктура) вимагає використання нетрадиційних показників, зокрема таких, як задоволеність клієнтів, час безвідмовної роботи системи, поширення знань та частота інновацій. Ці фактори зумовлюють необхідність інтеграції якісних та напівкількісних інструментів оцінювання, зокрема опитувань,

бенчмаркінгу ефективності та відстеження стратегічних ключових показників ефективності (Key Performance Indicators, KPI).

Інтерпретація результатів оцінювання ефективності також відрізняється в різних секторах і залежить від цілей керівництва. Наприклад, виробнича компанія може визначити зниження оборотності активів як сигнал до модернізації обладнання або поліпшення планування технічного обслуговування. Сільськогосподарський виробник, спостерігаючи падіння врожайності з гектара, незважаючи на стабільні ресурси, може зробити висновок, що причиною є деградація ґрунту або неефективна сівозміна, що спонукає до розроблення коригувальних стратегій. На енергетичних підприємствах зростання операційних витрат, попри незмінний обсяг виробництва, може вказувати на приховану неефективність або застарілу інфраструктуру. У всіх випадках інтерпретація результатів вимагає контекстуального розуміння як внутрішньої динаміки, так і зовнішніх впливів.

У таблиці 2 наведено узагальнені приклади того, як застосовуються та інтерпретуються методи оцінювання ефективності в ключових секторах економіки (табл. 2).

Таблиця 2

Приклади застосування методів оцінювання ефективності підприємств у
сектори економіки

Галузь промисловості	Основний фокус оцінювання	Типові індикатори	Приклад інтерпретації
Переробна промисловість	Обладнання та ефективність праці	Виробіток за машино-годину, рівень дефектів, продуктивність праці	Низький виробіток за годину може свідчити про старіння обладнання або погану організацію робочого процесу
Сільське господарство	Адаптивність ресурсів і стабільність виробництва	Урожайність із гектара, співвідношення «витрати-випуск»,	Високі витрати на ресурси за стагнації врожайності можуть свідчити про

		витрати на одиницю продукції	неефективність використання ресурсів
Енергетика та комунальні послуги	Потужність і надійність інфраструктури	Коефіцієнт навантаження, технічні втрати, амортизація капіталу	Зростання втрат за незмінного обсягу виробництва свідчить про необхідність модернізації мережі
Послуги (ІТ)	Людський капітал та якість послуг	Рівень простоїв, індекс задоволеності клієнтів, ефективність працівників	Високий час простою, незважаючи на кількість персоналу, може свідчити про погані цифрові системи

Джерело: [13-16]

Для підвищення ефективності оцінювання виробничої діяльності підприємств у сучасному економічному середовищі, що характеризується високою динамічністю, можна запропонувати кілька практичних рекомендацій. По-перше, підприємствам слід запроваджувати інтегровані інформаційні системи, які консолідують операційні, фінансові та технічні дані, полегшуючи моніторинг у режимі реального часу та комплексну діагностику ефективності виробничого потенціалу підприємств. По-друге, методології оцінювання повинні обов'язково враховувати екологічні та соціальні критерії, що відповідає глобальному переходу до сталого розвитку та принципам ESG. По-третє, впровадження машинного навчання та аналізу великих даних може покращити прогностичні можливості моделей оцінювання, що дозволить проактивно управляти виробничими потужностями та ризиками. І нарешті, більш комплексний підхід із залученням міжфункціональних команд до інтерпретації результатів і планування заходів може призвести до отримання більш обґрунтованих та дієвих висновків щодо подальшої діяльності підприємств.

Висновки. Отже, ефективне формування виробничого потенціалу підприємства є багатовимірним процесом, який охоплює взаємодію матеріально-технічних, трудових, технологічних, інформаційних та

організаційних ресурсів. З'ясовано, що поняття «виробничий потенціал» має складну структуру, що включає як кількісні, так і якісні характеристики ресурсної бази підприємства, а також потенціал до її мобілізації та розвитку.

Практичний аналіз засвідчив, що застосування методів оцінювання значною мірою залежить від специфіки галузі, рівня технологічного розвитку підприємства та його аналітичної спроможності. Встановлено, що адаптивні моделі з урахуванням контексту діяльності підприємства дозволяють підвищити точність і прикладну цінність оцінювання. Запропоновано орієнтуватися на комбіноване використання кількісних і якісних показників, включення інструментів цифрового моніторингу та врахування критеріїв сталого розвитку. Це сприятиме більш глибокому розумінню внутрішніх резервів підприємства, посиленню його стратегічних позицій і підвищенню якості управлінських рішень. Перспективами подальших наукових досліджень є розроблення галузево-специфічних моделей оцінювання результативності формування виробничого потенціалу з використанням сучасних цифрових технологій та інтелектуальних аналітичних систем.

Список використаних джерел

1. Дабіжа А. І., Тешева Л. В. Організаційна структура як чинник впровадження ефективної операційної моделі компанії. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути: матеріали XXIII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* 2021. С. 24-27. URL: https://openscilab.org/wp-content/uploads/2021/12/suchasni-vikliki-i-aktualni-problemi-nauki-osviti-ta-virobnictva-mizhgaluzevi-disputi_2021_12_10.pdf#page=24 (дата звернення: 28.04.2025).
2. Chmielarz D., Chmielarz P. Regulacja zdecentralizowanych finansów (DeFi) w Unii Europejskiej: wyzwania prawne i nowe mechanizmy nadzoru

finansowego w kontekście prawa administracyjnego i finansowego. 2024. P. 188-191. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-49>.

3. Погребняк А. Ю., Кліщ К. А. Інтеграція наукових підходів до оцінювання управління ефективністю використання виробничого потенціалу підприємства з метою підвищення його економічної безпеки. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2023. № 25. С. 49-53. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.25.2023.278601>.

4. Гудзь П. В., Нечасва І. А., Єськов В. В. Інструментарій розробки програми управління виробничим потенціалом промислового підприємства. *Управління змінами та інновації*. 2024. № 10. С. 7-14. DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2024-10-1>.

5. Другова О. С., Яковлев В. І. Науково-методичне забезпечення інтегральної оцінки рівня виробничого потенціалу в контексті стратегічного розвитку підприємств. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2021. № 3. С. 65-70. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-3-10>.

6. Черкасов Д. Ф. Сучасні підходи до формування потенціалу виробничих підприємств. *Economics: time realities*. 2024. № 5(75). С. 77-85. DOI: 10.15276/ETR.05.2024.9.

7. Левандівський О. Т., Баланюк І. Ф., Матковський П. Є., Мацьків В. В. Ресурсний потенціал в інвестиційному забезпеченні сільськогосподарських підприємств. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2023. № 19(1). С. 192-201. DOI: <http://dx.doi.org/10.15330/apred.2.14.8-16>.

8. Скічко О. Процесне моделювання управління виробничим потенціалом підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2024. № 332 (4). С. 249-254. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-36>.

9. Карась Ю. Теоретичний зміст поняття «виробничий потенціал» аграрного підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-27>.

10. Красноручський О., Маренич Т., Прусова Г. Співвідношення економічних категорій «потенціал підприємства», «ресурсний потенціал», «виробничий потенціал» та «економічний потенціал». *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. № 9 (2). С. 113-121. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2019-2-1>.

11. Завербний А. Проблеми та перспективи застосування бенчмаркінгу підприємствами як елемент конкурентного розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-35>.

12. Korostin O. Methods of performance optimisation in distributed systems with high load: state of the art and prospects. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. Серія: Комп'ютерні науки*. 2025. № 1 (150). С. 152-159. DOI: <https://doi.org/10.32782/1995-0519.2025.1.20>.

13. Базилюк В., Базилюк К. Методичний підхід до інтегральної оцінки конкурентного потенціалу виробничого підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-85>.

14. Melnychenko S., Morozova O., Bohadorova L. Spatial-temporal dynamics of qualitative changes in efficiency of agricultural production in agricultural holdings of Ukraine in 2015 and 2019. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University Economic Series*. 2021. Vol. 101. P. 45-58. DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2021-101-05>.

15. Кіржецька М. С. Оцінювання виробничого потенціалу підприємств водопостачання та водовідведення України. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 85 (6). С. 17-23. DOI: https://doi.org/10.33108/visnyk_tntu.

16. Богадьорова Л. М., Мельниченко С. Г., Маркелюк А. В. Просторово-часова динаміка якісних змін ефективності виробництва сільськогосподарських культур на підприємствах України у 2015 та 2019 роках. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2020. Т. 2, № 6. С. 205-216. DOI: <https://doi.org/10.32750/10.32750/2020-0219>.